

Верховний
Суд

Межі використання штучного інтелекту у роботі судді

Єгор Краснов

суддя Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду,
кандидат юридичних наук, доцент,
голова комітету з питань дотримання етичних норм, запобігання
корупції і врегулювання конфлікту інтересів Ради суддів України

06 березня 2026 року

VIII Судовий форум

Сесія II «Цифрова революція в судочинстві: AI,
автоматизація, трансформація судочинства та нові
виклики: можливості та обмеження»

Що нам кажуть ШІ?

ChatGPT

Межі використання штучного інтелекту у роботі судді — це сукупність правових, етичних та професійних обмежень, які визначають допустимий обсяг і способи застосування алгоритмічних систем при здійсненні правосуддя, з метою збереження незалежності судді, забезпечення справедливого судового розгляду, дотримання прав людини та недопущення делегування машині дискреційних повноважень, що належать виключно людині.

Gemini

Межі використання штучного інтелекту у роботі судді — це суворо окреслений простір допоміжних операцій, де алгоритм слугує асистентом, але ніколи не замінює суб'єктивну волю та совість людини.

Це межа, за якою закінчується технічна обробка даних (пошук прецедентів чи аналіз текстів) і починається виключне право судді на формування внутрішнього переконання та оцінку морально-етичних нюансів справи. ШІ може оптимізувати рутину, проте він не здатний нести юридичну відповідальність за вердикт або відчувати дух закону, тому останнє слово завжди має залишатися за людиною, щоб правосуддя не перетворилося на сухий математичний розрахунок.

Grok

«межі використання штучного інтелекту в роботі судді проходять там, де закінчується допомога в пошуку й обробці інформації і починається формування внутрішнього переконання, оцінка доказів та ухвалення остаточного рішення — бо це виключно людська прерогатива, яку штучний інтелект замінити не може і не повинен»

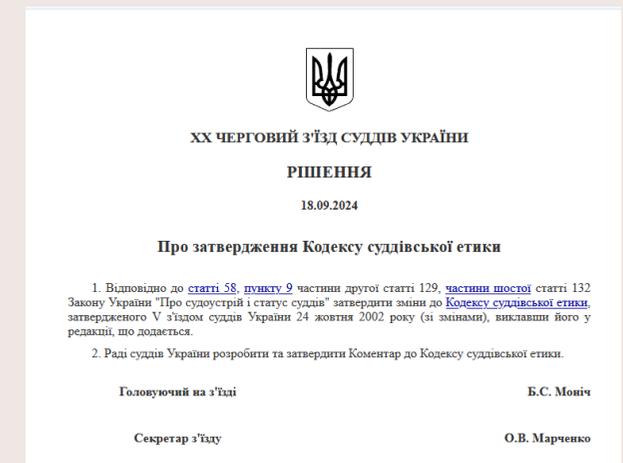
Закон України «Про судоустрій і статус суддів»

Стаття 58. Етика судді

1. Питання етики суддів визначаються **Кодексом суддівської етики**, що затверджується з'їздом суддів України за пропозицією Ради суддів України.

✓ *Оновлений Кодекс суддівської етики затверджений З'їздом суддів України 18 вересня 2024 року*

МЕТА ОНОВЛЕННЯ КОДЕКСУ СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ

□ Наближення положень Кодексу до кращих міжнародних порівняльних практик

- ✓ Бангалорські принципи поведінки суддів
- ✓ Кодекс поведінки для суддів США
- ✓ Типові правила професійної поведінки Американської асоціації адвокатів
- ✓ Висновки Консультативної ради європейських суддів
- ✓ Модельний кодекс Європейської мережі рад правосуддя
- ✓ Етичні принципи для міжнародних кримінальних суддів

□ Приведення окремих положень Кодексу до вимог законодавства

□ Врахування нових етичних викликів та вирішення дилем, які виникають у щоденній роботі судді

- ✓ Використання штучного інтелекту (Етична хартія щодо використання штучного інтелекту у судовій системі та її середовищі (CEPEJ))
- ✓ Обмеження на поведінку у соціальних мережах (Висновок № 23 КРЄС «Роль асоціацій суддів у підтримці суддівської незалежності»)

Використання штучного інтелекту

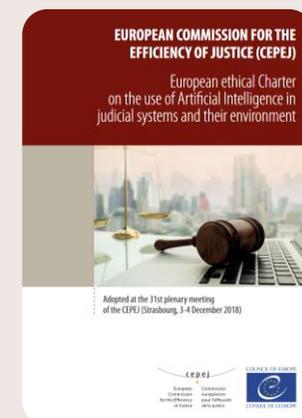
Кодекс суддівської етики (стаття 16)

Використання суддею технологій штучного інтелекту є допустимим, якщо це:

- ✓ не впливає на незалежність та неупередженість судді,
- ✓ не стосується оцінки доказів,
- ✓ не стосується процесу ухвалення рішень,
- ✓ не порушує вимог законодавства.

Етична хартія щодо використання штучного інтелекту у судовій системі та її середовищі (CEPEJ) закріплює п'ять принципів щодо використання штучного інтелекту під час здійснення правосуддя:

- ✓ Принцип дотримання основних прав людини при використанні ШІ.
- ✓ Принцип недискримінації, а саме запобігання розвитку будь-якої дискримінації між окремими особами чи групами осіб.
- ✓ Принцип якості та безпеки, який стосується обробки судових рішень і даних у безпечному технологічному середовищі.
- ✓ Принцип "під контролем користувача" (under user control).
- ✓ Принцип прозорості, неупередженості та справедливості.

Використання штучного інтелекту

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ керівника Апарату
Верховного Суду
08.12.2025, № 117

ПОЛОЖЕННЯ про використання технологій штучного інтелекту працівниками Апарату Верховного Суду

1. Загальні положення

1. Це Положення визначає загальні засади та правила використання технологій ШІ для оптимізації, а також для вдосконалення робочих процесів. Інтеграція технологій ШІ в діяльність Апарату Верховного Суду та їх використання мають ґрунтуватися на фундаментальних принципах верховенства права, професійної етики, прозорості та поваги до прав і свобод людини.

2. Апарат Верховного Суду підтримує розвиток та визнає значний потенціал технологій ШІ для оптимізації, а також для вдосконалення робочих процесів. Інтеграція технологій ШІ в діяльність Апарату Верховного Суду та їх використання мають ґрунтуватися на фундаментальних принципах верховенства права, професійної етики, прозорості та поваги до прав і свобод людини.

ШІ є виключно допоміжним інструментом, який не може замінити професійну діяльність працівника (його критичне мислення, фахове судження, правову кваліфікацію та прийняття остаточного рішення). Використання технологій ШІ в діяльності Апарату Верховного Суду не повинно впливати на незалежність та неупередженість судді.

3. У цьому Положенні враховано статтю 16 Кодексу суддівської етики, затвердженого рішенням XX з'їзду суддів України від 18 вересня 2024 року, а також Поради з відповідального використання штучного інтелекту публічними службовцями, розроблені Міністерством цифрової трансформації України, Національним агентством України з питань державної служби та Інститутом циклового публічного управління (березень 2025 року) та Рекомендації для працівників щодо безпечного використання штучного інтелекту, розроблені Міністерством юстиції України спільно з національними та міжнародними партнерами (липень 2025 року).

4. У цьому Положенні також враховуються напрацювання міжнародних документів і рекомендацій у сфері використання ШІ, зокрема Європейська етична хартія щодо використання штучного інтелекту в судових системах та іншому середовищі, ухвалена Європейською комісією з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) на 31-му пленарному засіданні (Страсбург, 3–4 грудня 2018 року), Висновок № 26 (2023) Консультативної ради європейських суддів (КРЄС) «Рухоачись вперед використання допоміжних технологій у судочинстві» (Страсбург, 1 грудня 2023 року).

Положення про використання технологій штучного інтелекту працівниками апарату Верховного Суду (затверджене наказом ВС від 08.12.2025 № 117)

Положення визначає загальні засади та правила використання технологій ШІ працівниками Апарату ВС з метою забезпечення дотримання принципів державної служби, зокрема професіоналізму, ефективності та доброчесності.

Апарат ВС підтримує розвиток та визнає значний потенціал технологій ШІ для оптимізації, а також для вдосконалення робочих процесів.

Інтеграція технологій ШІ в діяльність Апарату ВС та їх використання мають ґрунтуватися на фундаментальних принципах верховенства права, професійної етики, прозорості та поваги до прав і свобод людини.

Використання штучного інтелекту

Рекомендації з відповідального використання штучного інтелекту для правників

(схвалені Міністерством цифрової трансформації та Міністерством юстиції України, липень 2025 року)

Рекомендації спрямовані на забезпечення безпечного та ефективного впровадження інструментів штучного інтелекту у професійну діяльність правників. Документ містить важливі поради для юристів, адвокатів, прокурорів, суддів, нотаріусів, державних службовців і всім, хто працює з правом та законодавством.

У рекомендаціях викладено ключові підходи до безпечного використання ШІ, зокрема щодо перевірки джерел, знеособлення персональних даних, інформування та отримання згоди клієнта, а також критичного аналізу результатів, згенерованих системою.

Окремі розділи рекомендацій присвячено спростуванню поширених міфів про ШІ у сфері права, критеріям вибору надійних технологічних рішень, а також прикладам формулювання ефективних запитів для юридичних задач. Також у посібнику зібрано перелік із 40 ШІ-сервісів – як універсального, так і спеціалізованого юридичного спрямування.

Судова практика

Використання штучного інтелекту

Ухвала КГС ВС від 08.02.2024 у справі № 925/200/22

Верховний Суд визнав подання представником Позивача заяви про роз'яснення постанови Верховного Суду від 11.12.2023 у справі № 925/200/22 зловживанням процесуальними правами та залишив цю заяву без розгляду.

Верховний Суд, зокрема, зазначив:

- у справі, що розглядається, учасник використовує **технологію штучного інтелекту** не як засіб сприяння здійсненню належного правосуддя, а навпаки – з метою *заперечення (ставлення під сумнів, оскарження) вже зроблених судом висновків*. Протиставлення учасником судового процесу у процесуальній заяві висновків судової палати Верховного Суду з правового питання та **штучного інтелекту**, що не має нормативного регулювання та науково доведеного підґрунтя для використання, як підстава для роз'яснення рішення суду, неминуче спричиняє проблеми з точки зору впливу на авторитет Верховного Суду, його судової практики та довіри до судової влади в цілому;
- навмисне чи недбале зловживання ресурсами суду, в тому числі **використання штучного інтелекту** без належного розуміння його можливостей, як підстава для протиставлення його висновків висновкам суду, можуть підірвати довіру до судової системи. Така поведінка суперечить меті права на звернення до суду;
- дії заявника у сукупності, зокрема **апелювання до "позиції" штучного інтелекту "ChatGPT"**, згенерованого ним у відповідях з окремого питання, що вже розглянув суд, є виявом неповаги до суддів Верховного Суду.

Відповіді штучного інтелекту не визнаються як джерело достовірної науково доведеної інформації, тому відхилення судом клопотання про дослідження їх як доказу у справі є правомірним – КГС ВС

Використання штучного інтелекту

Постанова КГС ВС від 08.07.2025 у справі № 925/496/24

Верховний Суд відхилив посилання відповідача на те, що суд апеляційної інстанції необґрунтовано відхилив клопотання про дослідження електронних доказів, а саме: **відповіді двох штучних інтелектів** щодо підтвердження буквального трактування підпункту б п. 23 договору, а саме:

- *Grok (розроблений компанією xAI);*
- *ChatGPT (розроблений компанією OpenAI).*

Верховний Суд вказав, що **штучний інтелект** може бути корисним та допоміжним інформативним інструментом у сфері правосуддя, але не може замінити ні роль суддів, ні принципів належності, допустимості та достовірності доказів, передбачених главою 5 ГПК України.

Колегія суддів наголосила, що **технологію** слід використовувати лише для підтримки та посилення верховенства права. **Технологія** може використовуватися тільки для підтримки й допомоги судам і суддям у належному управлінні та визначенні проваджень. Ухвалення рішень має, явно чи неявно, здійснюватися лише суддями. Це не можна делегувати або виконувати за допомогою технології, судова автономія повинна поважатися.

Натомість, у справі, що розглядалася, учасник використовує **технологію штучного інтелекту** не як засіб сприяння здійсненню належного правосуддя, а навпаки – з метою заперечення (ставлення під сумнів, оскарження) вже зроблених судом висновків.

Подання до суду процесуальних документів з посиланням на неіснуючі постанови та правові позиції Верховного Суду, ймовірно згенерованих ШІ, порушує принцип добросовісності користування процесуальними правами – КАС ВС

Використання штучного інтелекту

Ухвала КАС ВС від 15.01.2026 у справі № 240/14153/24

(1)

Зазначені у касаційній скарзі номери справ та дати ухвалення постанов є вигаданими, а посилання на сформовані висновки - неправдивими.

Такі дії скаржника суперечать принципу добросовісності користування процесуальними правами, закріпленому у статті 45 КАС України. Це також ставить під сумнів обґрунтованість касаційної скарги в цілому.

Верховний Суд звернув увагу, що характер наведених посилань може свідчити про використання учасником справи інструментів **штучного інтелекту** (далі - ШІ) та, відповідно, отримання на запит результату у формі "**галюцинацій**". Згідно з галузевими стандартами України, "**галюцинування**" визначається як феномен, за якого результат роботи системи генеративного ШІ містить неточну або хибну інформацію, що оманливо представлена як достовірна (Словник термінів у сфері штучного інтелекту, схвалений Міністерством цифрової трансформації, пункт 24, 2024 рік).

"Процитовані" висновки суду касаційної інстанції настільки точно відповідають потребам аргументації скаржника, що може вказувати на **ймовірний запит до ШІ** підібрати відповідну судову практику, яку технологія могла згенерувати, не маючи доступу до реальних баз даних (реєстрів).

Також Верховний Суд зауважив, що **використання ШІ** для підготовки процесуальних документів саме по собі не заборонено. Проте відповідальність за достовірність інформації, викладеної у процесуальних документах, покладається виключно на учасника справи.

Використання штучного інтелекту

Ухвала КАС ВС від 15.01.2026 у справі № 240/14153/24

(2)

Верховний Суд наголосив на обов'язковості **дотримання принципу фахового людського контролю (human-in-the-loop)**. Використання ШІ у правничій діяльності допускається виключно як допоміжний інструмент, який не може замінити професійну діяльність правника: його критичне мислення, фахове судження та правову кваліфікацію (*Рекомендації з відповідального використання штучного інтелекту для правників (схвалені Міністерством цифрової трансформації та Міністерством юстиції України, липень 2025 року)*).

Відповідно до встановлених етичних стандартів, правник зобов'язаний самостійно перевірити (верифікувати) результати, згенеровані ШІ, шляхом перехресної перевірки з офіційними джерелами - базами законодавства та реєстром судових рішень. Принцип добросовісності вимагає від учасника справи утримуватися від використання результатів роботи ШІ, якщо достовірність джерел перевірити неможливо (*Положення про використання технологій штучного інтелекту працівниками Апарату Верховного Суду: затверджене наказом Керівника Апарату Верховного Суду від 08 грудня 2025 року N 117*).

Подання до Суду недостовірної інформації, зокрема посилань на неіснуючі постанови та правові позиції Верховного Суду як підстави касаційного оскарження, передбаченої пунктом 1 частини четвертої статті 328 КАС України, становить порушення принципу добросовісності користування процесуальними правами, закріпленого у статті 45 КАС України, незалежно від способу підготовки цієї інформації.

Водночас подання до Суду процесуальних документів, згенерованих ШІ, за відсутності фахової перевірки, свідчить про неналежне виконання професійних обов'язків і недобросовісне користування учасником справи процесуальними правами, що може бути кваліфіковано як вияв неповаги до Суду.

Використання штучного інтелекту

Ухвала КЦС ВС від 12.09.2025 у справі № 750/6682/23

Заява про відвід колегії суддів ... обґрунтована тим, що, на думку заявника, судді ... недостатньо вмотивували та обґрунтували ухвалу від 04 вересня 2025 року, тому він має сумніви в об'єктивності і компетентності суддів та їх спроможності ухвалювати законні судові рішення у цій справі. Вважає, що **неупереджена думка штучного інтелекту** на заявлені ним підстави відводу має значення для вирішення питання про відвід.

Позиція Суду: ухвалюючи рішення, судді керуються виключно положеннями закону та своїм внутрішнім переконанням, **висновки, сформовані ШІ, не мають жодного доказового значення** для встановлення наявності чи відсутності обставин, що викликають сумнів в неупередженості або об'єктивності суддів.

Використання штучного інтелекту

Ухвала КАС ВС від 19.06.2025 у справі № 520/6119/23

Посилання позивач на необхідність з його боку на використання платної версії штучного інтелекту лише у квітні 2025 року, підкреслює надзвичайно тривалу бездіяльність заявника протягом цілого року після закінчення строку на оскарження

Використання штучного інтелекту як допоміжного інструменту для формування правової позиції не є об'єктивною, непереборною перешкодою, що може виправдати пропуск процесуального строку. Принцип правової визначеності вимагає своєчасного та добросовісного користування процесуальними правами, а тому посилання сторони, що пропустила строк звернення до суду, необхідністю використання сучасних цифрових технологій, не може виступати безумовною підставою для поновлення такого строку. Труднощі у формуванні правової позиції є суб'єктивними обставинами, які не можуть слугувати умовою для ігнорування встановлених законом процесуальних строків

Позивач вважає таку обставину, як недбале ведення реєстрів, одночасно і предметом спору, і причиною невчасного звернення.

На думку колегії суддів, предмет спору не може бути одночасно поважною причиною для пропуску строку звернення до суду щодо цього ж предмету. Цей аргумент є логічно хибним та не може звільняти скаржника від обов'язку вчиняти процесуальні дії у визначені процесуальним законом строки.

✗ Так робити не бажано

соціальними мережами, що викликало суспільний резонанс та громадське обурення.

Своїми діями ОСОБА_1 вчинила адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 184 КУпАП.

Ось перевірений і відредагований варіант вашого тексту з виправленням граматичних, стилістичних і пунктуаційних помилок:

У судовому засіданні особа, стосовно якої складено протокол, ОСОБА_1, надала пояснення, що відео, на якому її донька танцює під російську музику, було знято ще два роки тому. Через два роки це відео хтось виклав у телеграм-канал, за гроші. Донька розповіла, що спочатку це відео вони з подругою виклали у своїх соціальних мережах, проте через деякий час воно було видалене. Вона не розуміла, що це настільки критично, і не здогадувалась, що це неправильно.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!